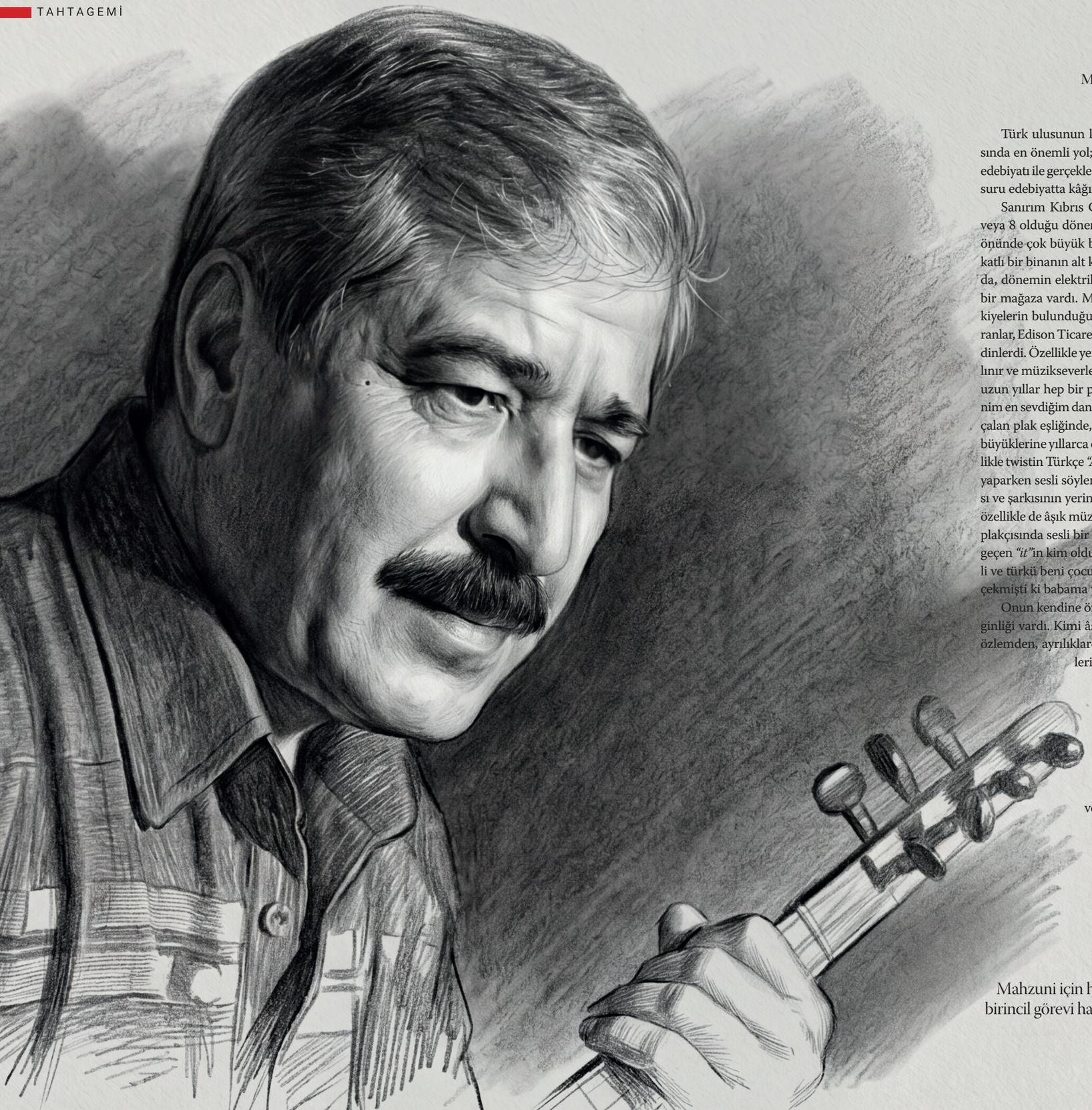

O kime "it" dedi?

MAHZUNİ

Mahzuni için halk demek hak demektir; halktan uzak bir ozan Hakk'tan da uzaktır. Oysa ozanın birincil görevi halka ulaşmak, halkın sesi olabilmektir. Bir halk ozanının serini vereceği iki şey vardır: Hakk'ın sevdiği ve koruduğu özel kullar ile halkın öz varlığı.

MEHMET YILDIZ

Türk ulusunun kadim geçmişini çağımıza ulaştırmasında en önemli yol; Türk halk müziği ve özellikle de âşık edebiyatı ile gerçekleşmiştir. Bu ulvi yolun en önemli iki unsuru edebiyatta kâğıt, kalem; müzikte ise saz ve tezenedir.

Sanırım Kıbrıs Çıkarması sonrasıydı, yani yaşımın 7 veya 8 olduğu dönemlerdi. Malatya'da Belediye Binası ve önünde çok büyük bir İnönü Heykeli'ni karşıdan gören 3 katlı bir binanın alt katında bulunan *"Edison Ticaret"* adında, dönemin elektrikli eşyaları yanında plakların satıldığı bir mağaza vardı. Mağazanın hemen yanında, içinde fıskiyelerin bulunduğu şehrin en gözde çay bahçesinde oturanlar, Edison Ticaret'ten yayılan yüksek volümlü müzikleri dinlerdi. Özellikle yeni çıkmış plaklar, sonraları kasetler çalınır ve müzikseverlerin ilgisine sunulurdu. Bizim evde de uzun yıllar hep bir plakçalar, yani pikap vardı. Çünkü benim en sevdiğim dans müziği olan *"Twist Dance"*'i bu pikapta çalan plak eşliğinde, gerek babamın arkadaşları gerek aile büyüklerine yıllarca dans ederek göstermiş biriydim. Özellikle twistin Türkçe *"Abidik Gubidik Twist"* sözlerini dansımı yaparken sesli söylemeyi de severdim. Ama bu twist dansı ve şarkısının yerini, babam sayesinde Türk halk müziği, özellikle de âşık müziği almıştı. İşte Malatya'nın en bilinen plakçısında sesli bir Mahzuni türküsü çalıyordu. Türküde geçen *"it"*in kim olduğunu bilmiyor olsam da söyleniş şekli ve türkü beni çocuk yaşımda etkilemişti. O kadar ilgimi çekmişti ki babama yalvar yakar bu plağı satın aldırttım.

Onun kendine özgü bir tavrı, ifade gücü ve gönül zenginliği vardı. Kimi âşıklar eser üretirken en çok sevgiden, özlemden, ayrılıklardan beslenirken kimi âşıklar da eserlerinde günlük tüm duygularla beraber içinde yaşadıkları toplumu, kişisel duygularını, ekonomik-toplumsal sorunları, sıkıntıları, ekonomik ve siyasi eksiklikleri bazen samimiyetle bazense sert ve eleştirel bir üslupla işlerler. Bireylerin doğruyu yanlıştan ayırt edecekleri ve kendilerini cesurca ifade edecekleri alan yaktıkları türkülerdir. Âşık Mahzuni Şerif tam da böyle bir âşıktır. Nasıl gönülden kelam düşmeden mızrap tele dokunmuyorsa bu durum Âşık Mahzuni Şerif için de geçerliydi. Gönlünden geçenler dökülüyordu sazının teline. Yazdığı şiirlerde, yaktığı türkülerde daima insan sevgisini, kardeşliği, birlik ve beraberliği ön plana çıkarmıştır. Sömürünün her türlüsüne isyan ederken dil, din, ırk farkı gözetmeden tüm insanlık için fikir beyanında bulunur. Bazen emperyalizme kafa tutar ve Vietnam'a selam yollar, bazen siyasetçilerin yanlışlıklarını isim vererek eleştirir, bazen ise gurbetçiye seslenir *"dön"* diye. Her türlü ayrılıkçı düşünce onun gönlünde engellidir.

Onun dik duruşu, halkının özgürce yaşaması ve hakça bölüşmesi için yazdıklarını haykırdığı her türküsü başına iş açmış; defalarca gözaltına alınmış, özellikle *"muhtıra"* ve *"darbe"* dönemlerinde defalarca cezaevine girmiştir. 1980 darbesinden sonra türküleri yasaklanmış, işkence görmüş, hatta vatandaşlıktan bile çıkarılmıştı. 1939 yılının soğuk bir Kasımında Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesine bağlı Berçenek Köyü'nde doğmuştur. Gerçek adı Şerif Cırık'tır. Genç Cumhuriyet'in eğitime verdiği önem kapsamında askerden seçilip kısa bir eğitimin ardından eğitmen olarak köylerine atananların yetkili olduğu üç yıllık bir eğitimden geçer. Kendi anlatımlarından edindiğimize göre: *"Elbistan ve Afşin'e gidişlerimde gördüğüm subay elbisesi giymiş çocuklar ilgimi çekerdi. Ayrıca bir tokatını yediğim gediklinin elbisesi de beni çok etkilemişti. Tutturdum, askeri okula gitmek istiyorum diye. Sonunda oldu; Mersin Üçüncü Astsubay Hazırlama Okulu'na başladım. Kuleli Lisesi hayalleri kurarken, farklı kültür anlayışım ve şair kişiliğim ordunun iç hizmet kanununa uymadığından dolayı 1960 yılında ihraç edildim."* Kuleli Askeri Lisesi hayallerinin yerini Mahzuni'nin yüreğindeki ozanlık almış, onu buradan alıp *bağlama*sının böğrüne sokmuştu.

Cumhuriyete bağlılığı, Atatürk sevgisi, milli birlik duygusu, insan sevgisi, her türlü sınıf ayrımcılığına ve gericiliğe karşı tutumu, Hacı Bektaş-ı Veli ve On İki İmam'a olan gönül bağlılığı sanatına yansımıştır. Merhametsiz zenginler, paraya doymayan patronlar onun sosyal içerikli şiirlerinde ve türkülerinde hak ettikleri yeri almışlardır. Âşık edebiyatının son yüzyıldaki büyük ozanlarından biridir Âşık Mahzuni. İşçiler, köylüler, garipler, çingeneler, Almanya'daki işçiler, Amerika gibi kapitalist ülkeler onun hep odağında